

Sygn. akt II Ca 517/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Anna Podolska-Kojtych

Sędzia Sądu Rejonowego Krzysztof Niezgoda (del.)

Protokolant Maciej Bielak

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2016 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Kasy (...)Z. C. (1) z siedzibą w L.

przeciwko M. Z. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 1 kwietnia 2016 roku, sygn. akt I C 111/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od M. Z. (1) na rzecz (...) Kasy (...)Z. C. (1) z siedzibą w L. kwotę 2400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Krzysztof Niezgoda Andrzej Mikołajewski Anna Podolska-Kojtych

Sygn. akt II Ca 517/16

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 4 lutego 2015 roku powód (...) Kasa(...)Z. C. (1) w L. wniosła o uznanie za bezskuteczną wobec pozwanej umowy darowizny z dnia 10 maja 2010 roku, mocą której J. i J. małżonkowie Z. darowali swojej córce – M. Z. (2) (obecnie Z.) należącą do nich nieruchomość składającą się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), położonych w miejscowości B., gmina T., o łącznej powierzchni 11,52 ha, dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...), celem zaspokojenia wierzytelności powoda wynikających z nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 grudnia 2009 roku wydanego w sprawie I Nc 207/09 oraz z nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 23 lutego 2010 roku wydanego w sprawie I Nc 248/10.

*

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej:

1. uznał za bezskuteczną wobec powoda (...)Kasy (...) w L. umowę darowizny nieruchomości składającej się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), położonych w miejscowości B., gmina T., o łącznej powierzchni 11,52 ha,

dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...), zawartą w dniu 10 maja 2010 roku u notariusza D. M. (Rep. (...)), między J. i J. małżonkami Z. a pozwaną M. Z. (2) (obecnie Z.), celem zaspokojenia wierzytelności powoda wynikających z tytułów wykonawczych w postaci: nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 grudnia 2009 roku wydanego w sprawie I Nc 207/09 obejmującego należność główną w wysokości 12389,35 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % w skali roku od dnia 17 grudnia 2009 roku do dnia zapłaty i koszty procesu w kwocie 155 zł. oraz nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 23 lutego 2010 roku wydanego w sprawie I Nc 248/10 obejmującego należność główną w wysokości 33653,56 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % w skali roku od dnia 12 lutego 2010 roku do dnia zapłaty i koszty procesu w kwocie 420,75 zł;

2. zasądził od pozwanej M. Z. (1) na rzecz powoda (...) Kasy (...) w L. kwotę 4703 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Nakazem zapłaty z dnia 22 grudnia 2009 roku wydanym w sprawie I Nc 207/09 Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej nakazał pozwanym J. Z. (1) i J. Z. (2), aby solidarnie zapłacili na rzecz (...) Kasy (...) Z. C. w L. kwotę 12389,35 zł z odsetkami umownymi w wysokości 20 % oraz kosztami procesu w wysokości 161 zł.

Nakazem zapłaty z dnia 23 lutego 2010 roku wydanym w sprawie I Nc 248/091 Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej nakazał pozwanym J. Z. (1) i J. Z. (2) aby solidarnie zapłacili na rzecz (...) Kasy (...) Z. C. w L. kwotę 33653,56 zł z odsetkami umownymi w wysokości 20 % oraz kosztami procesu w kwocie 420,75 zł.

W dniu 10 maja 2010 roku J. i J. małżonkowie Z. darowali swojej córce M. Z. (2) (obecnie Z.) należącą do nich nieruchomość składającą się z działek gruntu o numerach ewidencyjnych (...), położonych w miejscowości B., gmina T., o łącznej powierzchni 11,52 ha, dla której jest prowadzona księga wieczysta nr (...).

Po otrzymaniu przedmiotu darowizny pozwana zajęła się prowadzeniem gospodarstwa rolnego należącego wcześniej do jej rodziców. W związku z rozpoczęciem działalności w zakresie rolnictwa pozwana otrzymała bezzwrotną dotację w kwocie 50000 zł na rozwój gospodarstwa.

W dniu 6 lipca 2010 roku (...) Kasa (...) Z. C. w L. złożyła do komornika wnioski o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec dłużników J. Z. (1) i J. Z. (2) na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 22 grudnia 2009 roku wydanego w sprawie I Nc 207/09. Prowadzone dotychczas wobec dłużników postępowanie egzekucyjne w sprawie Km 1011/10 jest bezskuteczne.

Prowadzone od 27 sierpnia 2010 roku w sprawie (...) postępowanie egzekucyjne wobec dłużników J. Z. (1) i J. Z. (2) na podstawie tytułu wykonawczego w postaci nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 23 lutego 2010 roku wydanego w sprawie I Nc 207/092 jest także bezskuteczne.

Dotychczas w obu tych postępowaniach egzekucyjnych komornik nie wyegzekwował od dłużników żadnej kwoty pieniężnej.

Sąd Rejonowy wskazał, że powyższy stan faktyczny jest bezsporny i wynika z dokumentów urzędowych i prywatnych, których wiarygodność i treść nie były kwestionowane przez strony postępowania.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za zasadne.

Zgodnie z art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl art. 527 § 2 k.c. czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika

dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Nadto należy mieć na uwadze, że zgodnie z art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Sąd Rejonowy wskazał, że przesłanki skargi paulińskiej zostały w sprawie wykazane przez stronę powodową. Dłużnicy zawarli z pozwaną – osobą bliską umowę darowizny nieruchomości, w wyniku której pozwana otrzymała korzyść majątkową nieodpłatnie.

Dłużnicy dokonali tej czynności prawnej z pokrzywdzeniem powodowego wierzyciela, gdyż wyzbyli się istotnego składnika majątku, a prowadzone przeciwko nim egzekucje pozostają bezskuteczne. Należy zatem uznać ich za niewypłacalnych.

Dłużnicy nie posiadają żadnych dochodów, oszczędności i ruchomości. Wprawdzie dłużniczka jest właścicielem nieruchomości gruntowej, jednakże egzekucję z tego składnika majątkowego umorzono z uwagi na brak chętnych licytantów. Należy przy tym podkreślić, że suma oszacowania tej nieruchomości wyniosła 9840 zł, a cena wywołania przy pierwszej i drugiej licytacji stanowiła równowartość odpowiednio 3/4 i 2/3 sumy oszacowania. Gdyby nawet licytacja tej nieruchomości zakończyła się sprzedażą, to i tak nie osiągnięto by z tego tytułu takiej sumy, aby móc zaspokoić całą lub nawet części wierzytelność powoda, która jest wielokrotnie wyższa. Nadto do egzekucji z przedmiotowej nieruchomości przyłączyło się jeszcze kilku innych wierzycieli dłużników.

Nadto uznać należy, że w niniejszej sprawie dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Samo pokrzywdzenie wierzyciela nie musi być objęte zamiarem dłużnika, wystarczy, żeby dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności. Zaskarżona czynność prawna została dokonana już po wydaniu przeciw dłużnikom nakazów zapłaty, zobowiązujących ich do zapłaty należności na rzecz strony powodowej. Oznacza to, że dłużnicy wiedzieli o ciążącym na nich zadłużeniu i mimo tego zdecydowali się przenieść nieodpłatnie prawo własności nieruchomości, które wyczerpywało prawie cały ich majątek. Musieli zdawać sobie sprawę, że dokonane rozporządzenie uniemożliwi bądź też znacznie utrudni stronie powodowej zaspokojenie swoich wierzytelności.

Bez znaczenia pozostaje natomiast to, że poprzez darowiznę pozwani chcieli pomóc córce.

Z uwagi na nieodpłatność czynności prawnej nie ma też znaczenia, czy pozwana wiedziała, że dłużnicy (jej rodzice) działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 528 k.c.).

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Rejonowy uzasadnił przepisami art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. W skład kosztów poniesionych przez stronę powodową wchodzi opłata sądowa od pozwu w kwocie 2303 zł, kwota 2400 złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika powoda – radcy prawnego, ustalona zgodnie z § 6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1349) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

*

Apelację od tego wyroku wniosła pozwana, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości.

Pozwana zarzuciła temu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj. art. 527 § 1 i § 3 k.c. przez błędną jego wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie poprzez przyjęcie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a pozwana jako osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania za obie instancje według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie jest zasadna.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne. Podkreślić przy tym należy, że pozwana w apelacji nie kwestionuje ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji i zarzuca jedynie naruszenie przepisów prawa materialnego.

Zarzut apelacji pozwanej jest jednak całkowicie chybiony. Sąd Rejonowy dokonał trafnej wykładni i zastosowania przepisów art. 527 k.c. i art. 528 k.c., które Sąd Okręgowy w pełni podziela.

Powtórzyć należy za Sądem pierwszej instancji, iż w sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki skargi pauliańskiej.

Po pierwsze miała miejsce czynność prawna dłużników, w wyniku której pozwana (ich córka) uzyskała korzyść majątkową i to nieodpłatnie (co wynika z istoty darowizny) – art. 527 § 1 k.c.

Po drugie w czasie dokonywania tej czynności istniały już wierzytelności powoda (wierzyciela) w stosunku do dłużników (rodziców pozwanej) – art. 527 § 1 k.c.

Po trzecie dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, gdyż wskutek tej czynności stali się co najmniej niewypłacalni w stopniu wyższym, niż byli przed dokonaniem tej czynności (art. 527 § 1 i § 2 k.c.). Pamiętać też należy, że jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek dokonania darowizny (art. 529 k.c.). Pozwana nie udowodniła, że istnieje majątek dłużników, z którego powód może zaspokoić w całości swoje wierzytelności. Egzekucja prowadzona z wniosku powoda przeciwko dłużnikom pozostaje bezskuteczna. Trafnie Sąd Rejonowy podniósł, że suma oszacowania nieruchomości będącej własnością dłużniczki J. Z. (1), objętej księgą wieczystą nr (...), ewidentnie wskazuje, że jej sprzedaż nie może zaspokoić w całości wierzytelności powoda, w dodatku należy mieć na uwadze nieatrakcyjność tej nieruchomości, która nie została sprzedana nawet za kwotę 6560 zł na drugiej licytacji, a egzekucja była też prowadzona z wniosku innych wierzycieli. Prowadzona jest również egzekucja z nieruchomości dłużnika J. Z. (2), objętej księgą wieczystą nr (...), ale także i w tym przypadku uczestniczą w niej inni wierzyciele i nie zostało udowodnione, że jej realna wartość pozwoli na zaspokojenie w całości wierzytelności powoda. Nie jest znany inny majątek dłużników, a darowana przez nich córce nieruchomość była nieruchomością o dużej większej powierzchni niż pozostawione sobie nieruchomości, w dodatku w części zabudowaną.

Nie ma znaczenia, czy pozwanej udało się obalić domniemanie, że jako osoba bliska wiedziała, iż jej rodzice działają ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela (art. 527 § 3 k.c.), skoro pozwana uzyskała korzyść nieodpłatnie i nawet, gdyby nie wiedziała i przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnicy działali ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, wierzyciel mógł domagać się uznania czynności prawnej za bezskuteczną (art. 528 k.c.). Stwierdzić też należy, że same twierdzenia pozwanej nie są wystarczające, aby obalić domniemanie z art. 527 § 3 k.c.

Nie ma również znaczenia, jakie inne cele przyświecały rodzicom pozwanej i samej pozwanej przy dokonywaniu zaskarżonej skargą pauliańską czynności.

Skarżąca nie sformułowała żadnych zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu, a jego zmiana byłaby jedynie następstwem odmiennego rozstrzygnięcia co do istoty. Sąd Odwoławczy z urzędu uwzględnia zaś tylko naruszenie prawa materialnego oraz nieważność postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 roku, II CSK 400/07, Lex nr 371445). Wobec oddalenia apelacji pozwanej nie było podstaw do zmiany tego rozstrzygnięcia.

Wobec oddalenia apelacji pozwanej na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. należało zasądzić od pozwanej na rzecz powoda zwrot kosztów postępowania odwoławczego obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika – radcy prawnego w stawce minimalnej wynikającej z § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804) w brzmieniu obowiązującym przed dniem 27 października 2016 roku (por. § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. z 2016 roku, poz. 1667).

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

1 Oczywiście omyłka, chodzi o sprawę I Nc 248/10.

2 Oczywiście omyłka, chodzi o sprawę I Nc 248/10.